

STORIA DELLA MUSICA

XXVI

המדיקה

נבו כרמאטי, מן המאה הי"ז (פרט) - בריסל, האוליאון אכ"י נגינה.



שער ועמוד תווים בכתב ידו של מוצארט, מתוך "מיסה סולאמיס". אאונסבורג, בית מוצארט.

—"משפחת מוצארט" (1780—1781). ז'. נ'. דה לה קרוצ'א. זאלצבורג, מוזיאון מוצארט.



ים הגדולים קבעו לנו ארבעה, חמישה וארבעה ימים מראש, פן יאבדו את ההזדמנות האצילות ועדיין לא פגשתי אדם אינו סבור, כי אכן כשר יוצא מגדר הרגיל. מכתביו של ליאופולד.

קונטראסטים מביכים ביותר ומהווה מיכרה של חוויות מהעשירות ביותר בהיסטוריה של המחשבה האנושית.

כל דור ודור טיפל במוצארט, וכל אחד גילה בו משהו חדש ושונה. ומעבר למחיצה של כתיבה, שנראה כאילו היא מכירה הכרה עמוקה את מתנת האלוהים בספונטאניות המוחלטת ביותר, מצא הדור תשובה על השאלות השונות של תקופה.

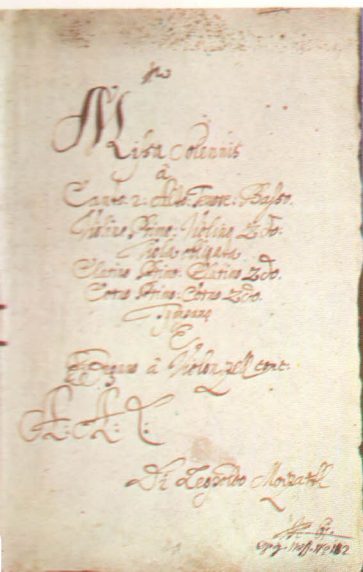
דבר זה ניתן לקבוע כשאנו מתחילים לעיין בדיונים הראשונים על מוצארט, באותם הימים שבהם המורסיקאי הזה עוד היה מלא חיים ופעילות. הרי זה מוזר, שאת התכונות הטיפוסיות ביותר של המוסיקה של מוצארט — הבהירות הנהדרת — תכונה הנראית לנו כוודאות שאין עוררים עליה, נעלמה לגמרי מעיניהם של בני-דורו. הדיונים בעניין זה מרובים: יש רואים את "דון ג'ובאני" כיצירה כבדה משום גודש הצלילים בה, ולעתים קרובות מאשימים את מוצארט בכך שכתב מוסיקה "מזלבלת ומזרח", שבאופרות שלו לא ידע למצוא את שיווי המשקל בין כלים וקולות. דיונים אלה במרוצת הזמן נהפכו על פיהם, אך ביסודם לא היו בלתי-מוצדקים. הבה וניתן

וולפגאנג אמדיאוס מוצארט : גיבוש מוסיקאלי ראשוני

אף אחד מגדולי גאוניה של האנושות, אינו מופיע מחוטב בבהירות כה גדולה כמוצארט. חייו היו פשוטים, כביכול חסרי בעיות מטרידות, נעדרו דראמות פסיכולוגיות מרגיזות; הם נעו בשלווה עם עליות וירידות של שמחה ותוגה, הראשונה לעתים מזנקת בכוח רב, השניה לא הורגשה מעולם באורח טראגי. ואף על פי כן, מתחת לבהירות הרבה, מתחת לשקיפות הגבישית, מסתירה המוסיקה של מוצארט

שער ועמוד תווים בכתב-ידו של מוצארט, מתוך "מיסה סולאמוניס". אאוגסבורג, בית מוצארט.

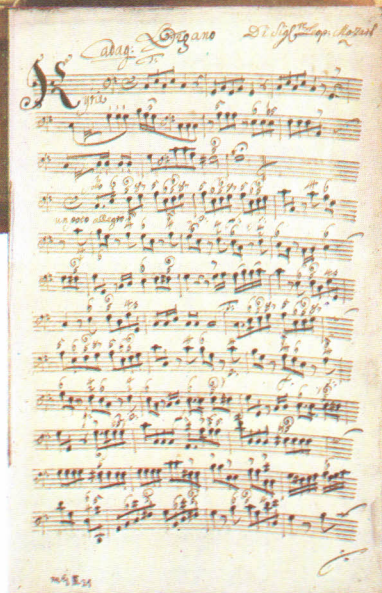
"משפחת מוצארט" (1780—1781). ז. נ. דה לה קרוצ'א. זאלצבורג, מוזיאון מוצארט.



"האנשים הגדולים קבעו לנו פגישות ארבעה, חמישה ואילו שמונה ימים מראש, מחשש פן יאבדו את ההזדמנות. כל הגבירות האצילות נדהמות מאוד למראה זריזותו של בני, ועדיין לא פגשתי אדם אחד שאינו סבור, כי אכן כשרונו הוא יוצא מגדר הרגיל." (מתוך מכתביו של ליאופולד מוצארט).

קונטראסטים מביכים ביותר ומהווה מיכרו מהעשירות ביותר בהיסטוריה של המחשבו

כל דור ודור טיפל במוצארט, וכל אדם משהו חדש ושונה. ומעבר למחיצה של כתיב כאילו היא מכירה הכרה עמוקה את מתנתו בספונטאניות המוחלטת ביותר, מצאנו על השאלות השונות של תקופה

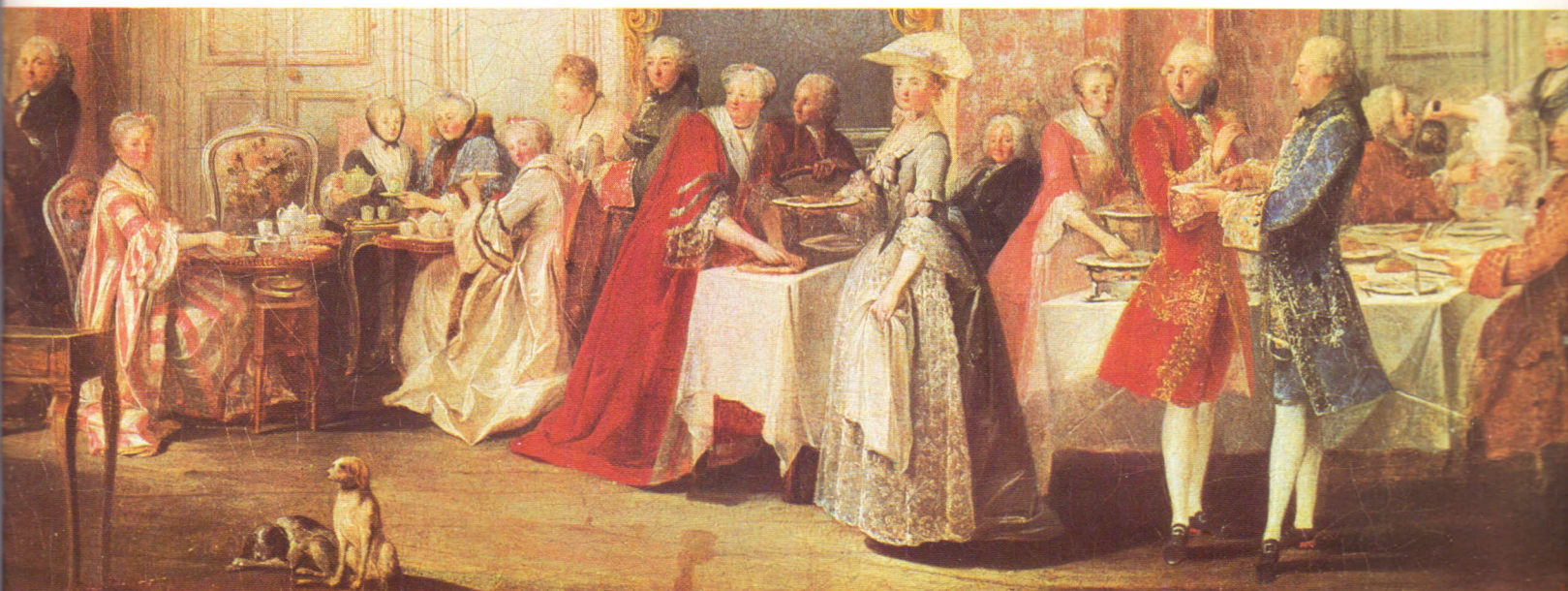


וולפגאנג אמדיאוס מוצארט: גיבוש מוסיקאלי ראשוני

אף אחד מגדולי גאוניה של האנושות, אינו מופיע מחוטב בבהירות כה גדולה כמוצארט. חיוו היו פשוטים, כביכול חסרי בעיות מטרידות, נעדרי דראמות פסיכולוגיות מרגיזות; הם נעו בשלווה עם עליות וירידות של שמחה ותוגה, הראשונה לעתים מזנקת בכוח רב, השניה לא הורגשה מעולם באורח טראגי. ואף על פי כן, מתחת לבהירות הרבה, מתחת לשקיפות הגבישית, מסתירה המוסיקה של מוצארט

דבר זה ניתן לקבוע כשאנו מתחילים להראשונים על מוצארט, באותם הימים שסיקאי הזה עוד היה מלא חיים ופעילות מוזר, שאחת התכונות הטיפוסיות ביותר של מוצארט — הבהירות הנהדרת — תכונתו לנו כוודאות שאין עוררים עליה, נעל מעיניהם של בני-דורו. הדיונים בעניין זה יש רואים את "דון ג'ובאני" כיצירה כגודש הצלילים בה, ולעתים קרובות מא מוצארט בכך שכתב מוסיקה "מזלבלו שבאופרות שלו לא ידע למצוא את שיווי כלים וקולות. דיונים אלה במרוצת הזמן פיהם, אך ביסודם לא היו בלתי-מוצדקים.

„מוצארט הצעיר מנגן בחצרו
של הנסיך קונטי בפאריס“
(1766) מ. ב. אוליווייץ פאריס,
מוזיאון לובר.



מכנה „טעם“ וגאָטע „שעשוע“ אינו אלא כשרון ההמ-
צאה הבלתי-רגיל של הזאלצבורג, שהשווה לאמנות
העתיקה של יוון הקלאסית, אבל בניגוד לה הוא
אינו בהיר ואינו ניתן להגדרה על נקלה, כי בו יש
תמורות דו-משמעויות של אור וצל, של אירוניה
מלגלת ועצבות קודרת, שהם אחד הסודות המופלאים
ביותר באמנותו של מוצארט.

קשה לקבל מושג על דו-ערכיות זו של מוצארט,
על איזון מופלא ויחיד במינו בין אֶלגנטיות אפולונית
לבין משב של יצר המגיע לעתים עד כדי טראגיות
קודרת. תמיד קשה להדור למבוכים הנסתרים של
הכשרון. אף על פי כן אנו יכולים לתת לעצמנו דין
וחשבון לפחות על חלק מן המציאות המסובכת
בצפותנו על מעמדו ההיסטורי המיוחד במינו של
המוסיקאי.

ואכן, מוצארט נולד בתקופה בה נתבסס הסגנון
האֶלגנטי ביסוס מלא, ועברה עליו גם תמורה עמוקה
לעומת הסגנון הסימפוני הטיפוסי. בן חמש היה
מוצארט כשכתב היידן קבוצה בת שלוש סימפוניות
שנשאו את השמות: „בוקר“, „צהריים“, „ערב“. בשטח
האופראי שלטה האופרה האיטלקית, ובצדק, בכל
רחבי אירופה, הודות ליופיין המפוסל של האריות
ולניב המביע תשוקת תענוגות של השורה המלודית
החמה. אך בניגוד ל„אופרה קונצֶאָרטו“ כבר התחילו
מתסיסים חדשים לבצבץ מכל העברים. ראמו כבר
כתב את רוב הטראגדיות שלו, ואילו „אורפיאוס
ואוורדיקא“ של גלוק הוצג בווינה בימים שוולפגאנג
היה בן 6. המוסיקאי הצעיר הסתגל במידיות מופלאה

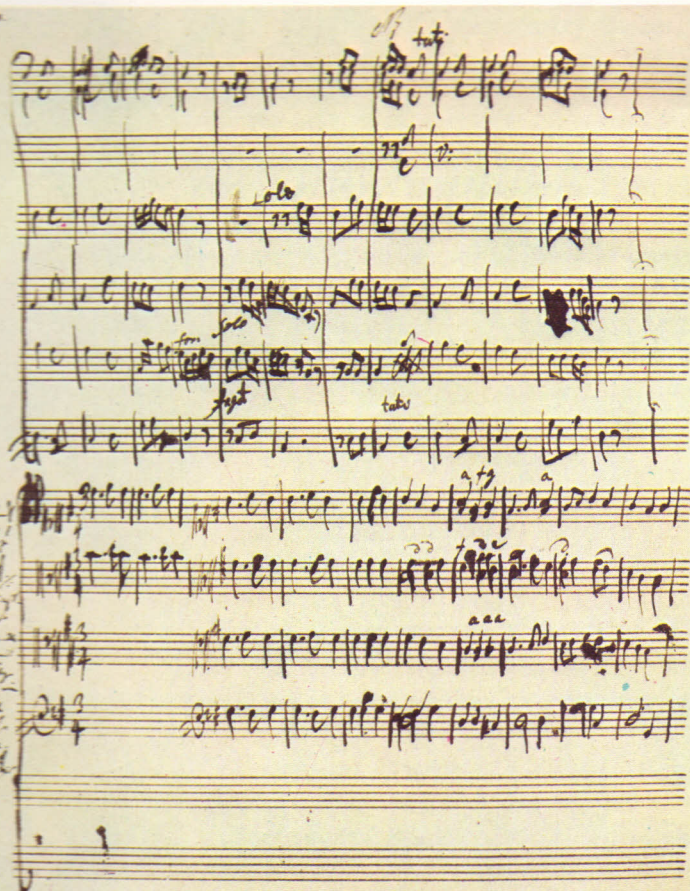
את הדעת רק על בעיית האיזון בין הקולות והכלים.
אותו קשר מופלא הושג על חשבון שלטונו האבסולוטי
של הקול, שבאותן השנים ניצח נצחון מוחלט את
התזמורת המלווה. לעומת זאת משתתפת התזמורת
של מוצארט בצורה חיה בהרצאה כלית, והיא מועלית
לדרגת ממלא תפקיד ראשון, כשווה במעלה לזמר
ולעתים אף עדיפה עליו. דברִיזה עלול להישמע כבלתי-
מובן לאוזניים הרגילות למערך של משטחים מצלוליים
פשוטים יותר, אלמנטריים יותר, ומן ההכרח שהדבר
יישמע כמעשה רצוני מיותר, כהכבדה בלתי-צודקת על
הנושאים, שהכל הכירו ביופיים.

מתוך דבריהם של המבקרים הרבים, שראו
במוצארט פסנתרן מצויין, מאלתר גדול מאוד, מלחין
עשיר באידיאות גאוניות אך לא מסודר ולא שיטתי,
נצטט שני משפטים חיוביים, נדירים ובודדים, הנש-
מעים כסימנים, בלתי-צפויים, מבשרי עתיד. נאזין
לדברי היידן, שכתב בהתפעלות לאביו של מוצארט:
„אני אומר זאת לפני האלוהים, כאיש כבוד, כי בנך
הוא המלחין הגדול ביותר שאני מכיר באופן אישי או
לפי השם. יש לו טעם, ונוסף לכך ידיעה גדולה של
ההלחנה“. ונטה אוזן לגאָטע, שהיה הראשון שחש
באינטואיציה את הדו-ערכיות המופלאה של המוסיקה
של מוצארט. „השעשוע רק מרפרף על פני השטח;
בעומק שולטת הרצינות.“

שני המשפטים אשר ציטטנו חשובים לא רק
משום שהם נימנים עם ההכרות הראשונות בגאונותו
של מוצארט, אלא גם משום שהם מטילים אור על
התכונות היסודיות של המוסיקה שלו: מה שהיידן

דפים מתוך "גאלי
(1764) מאת ו. א.
האג, גאמאנטאמאזיא

אופרה זו של מוצרט
הנעורים מכילה או
לות מקוטעים, הע
שתוך השמעתם בר
רים הקונטראסטים
אפקט קומי.



לתזמורת הקאפלה של הארכהגמון. שם השתעשע גם בחיבור מיצורים: סונאטות לשני כינורות ולבאס, מוסיקה דתית לעת מצוא, מיצורים כלים קטנים. סמוך לתקופה בה נולד וולפגאנג כתב ליאופולד "שיטה ללימוד הנגינה בכינור", יצירה דידאקטית בעלת חשיבות מרובה, שזכתה למהדורות רבות. אין ספק ששמו של ליאופולד היה משתמר גם בלי האור החוזר אליו מן הבן, בזכות יצירה זו המגלה, נוסף על בקיאות בטכניקה של הנידון, גם הכשרה תרבותית גדולה וכשרון ספרותי בלתי-רגיל.

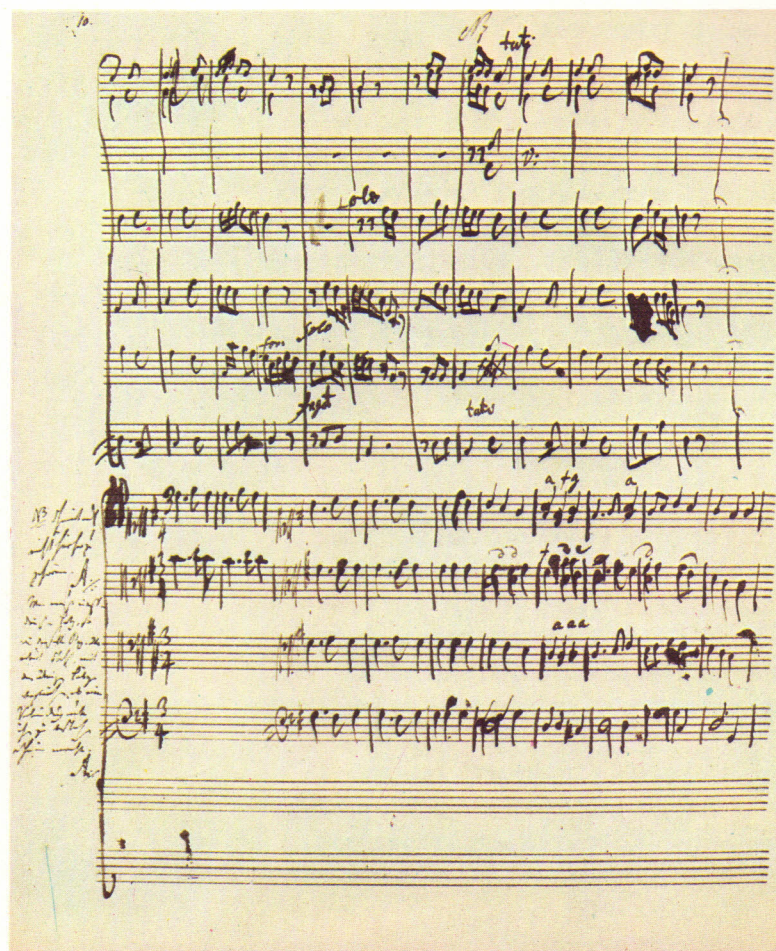
בשנת 1757 קיבל ליאופולד את התואר "מלחין החצר", ובשנת 1762 היה "סגן המנצח של הקאפלה". השכלתו וכשרונותיו המוסיקאליים המצויינים עוררו בליבו שאיפה לקבל את משרת "מאסטרו די קאפלה", אך זו נמסרה תמיד לאחרים: לאיטלקים ג'וזאפה פראנצ'סקו לולי, דומאניקו פיסקיאטי ולואיג'י גאטי, שבוודאי לא הגיעו לרמתו של ליאופולד, אך זכו ליתר הערכה. ליאופולד לא היה בעל אופי נוח. ההכרה בעדיפותו האינטלקטואלית הוודאית על אנשי החוג המוסיקאלי של זאלצבורג גרמה לכך שישתגר בבדידות קודרת וזועפת. כשרונותיו הוכרו, אך למעשה — כשהיה מדובר במשרה או במתן אות כבוד — היו מבכרים מישהו אחר עליו. הסתייגותו היתה, ביסודה, גאוה; ואילו תודעתו המוסרית הנוקשה — פרי חינוך קפדן — הפכה לשגעון ממש, ופעמים רבות הציגו לראווה מצד שני לא היה יכול לוותר על היתרונות הכלכליים שהיו כרוכים במישרה שמילא, והתפרצויותיו היו מלוות לעתים קרובות בהתנצלויות בפומבי, שהיו עוד יותר משפילות, משום

לכל הסגנונים המגוונים שריחפו באוויר; אך הכל, אפילו כשהוא נראה מנוגד למראית-עין, הופך בידי מוצארט למשהו משלו; למשהו, שאם אמנם ניכרים בו היטב עקבות הסגנון האיטלקי, או הנאפוליטאני, או הצרפתי, או הגרמני, ומעיד ברור על תורתם של יוהאן כריסטיאן באך או של שובאָרט, של גלוק או של סאמארטיני, של ה"אב" מארטיני או של היידן — הוא תמיד מוצארטי, אם כי לא קל להסבירו במילים.

הבה ננסה לעקוב אחרי אותה הרפתקה בלתי-רגילה של הרוח, שגרמה להתהוות סגנונו של מוצארט, ונלווה תחילה את הילד במסעותיו ובפגישותיו.

אביו של מוצארט. — קודם כל הערה על מורו הראשון, מבחינות רבות העיקרי, של וולפגאנג: האב.

ליאופולד מוצארט נולד באוגוסבורג ב-14 בנובמבר 1719. הוא היה בנו של כורד-ספרים. אביו יעדו לכמורה, ושנות ילדותו עברו עליו בקתאדראלה של אוגוסבורג. כאן למד, נוסף על הלאטינית ולימודי הדת, גם מוסיקה, ועד מהרה הצטיין ליאופולד הצעיר כזמר מקהלה ואחר-כך כעוגבאי. לאחר מות אביו, עבר לזאלצבורג כדי להמשיך את לימודי התיאולוגיה באוניברסיטה, אחר-כך נטש את לימודי הדת ולמד משפטים. בינתיים, כיוון שלא היו לו אמצעים-קיום, נכנס לעבוד כ"שרת ומוסיקאי" בשירותו של הרוזן יוהאן באפטיסט טורן-ואלסאסינה מטאקסי. לאחר שנטש את לימודיו באוניברסיטה — הוא אפילו גורש מן האוניברסיטה משום שלא היה תלמיד חרוץ ביותר — הקדיש את כל זמנו למוסיקה, והצטרף ככנר



דפים מתוך "גאלימאטיאס"
(1764) מאת ו. א. מוצארט,
האג, גאמאנטאמוזיאום.

אופרה זו של מוצארט משנות
הנעורים מכילה אריות ומחר
לות מקוטעים, הערוכים כך,
שתוך השמעתם ברציפות יוצר
רים הקונטראסטים המהירים
אפקט קומי.

לתזמורת הקאפאלה של הארכיהגמון. שם השתעשע גם בחיבור מיצורים: סונאטות לשני כינורות ולבאס, מוסיקה דתית לעת מצוא, מיצורים כלים קטנים. סמוך לתקופה בה נולד וולפגאנג כתב ליאופולד "שיטה ללימוד הנגינה בכינור", יצירה דידאקטית בעלת חשיבות מרובה, שזכתה למהדורות רבות. אין ספק ששמו של ליאופולד היה משתמר גם בלי האור החוזר אליו מן הבן, בזכות יצירה זו המגלה, נוסף על בקיאות בטכניקה של הנידון, גם הכשרה תרבותית גדולה וכשרון ספרותי בלתי-רגיל.

בשנת 1757 קיבל ליאופולד את התואר "מלחין החצר", ובשנת 1762 היה "סגן המנצח של הקאפאלה". השכלתו וכשרונותיו המוסיקאליים המצויינים עוררו בליבו שאיפה לקבל את משרת "מאגסטרו די קאפאלה", אך זו נמסרה תמיד לאחרים: לאיטלקים ג'וזאפה פראנצ'סקו לולי, דומאניקו פיסקיאטי ולואיג'י גאטי, שבוודאי לא הגיעו לרמתו של ליאופולד, אך זכו ליתר הערכה. ליאופולד לא היה בעל אופי נוח. ההכרה בעדיפותו האינטלקטואלית הוודאית על אנשי החוג המוסיקאלי של זאלצבורג גרמה לכך שישתגר בבדידות קודרת וזועפת. כשרונותיו הוכרו, אך למעשה — כשהיה מדובר במשרה או במתן אות כבוד — היו מבכרים מישהו אחר עליו. הסתייגותו היתה, ביסודה, גאוה; ואילו תודעתו המוסרית הנוקשה — פרי חינוך קפדן — הפכה לשגעון ממש, ופעמים רבות הציגו לראווה. מצד שני לא היה יכול לוותר על היתרונות הכלכליים שהיו כרוכים במישרה שמילא, והתפרצויותיו היו מלוות לעתים קרובות בהתנצלויות בפומבי, שהיו עוד יותר משפילות, משום

נגונים המגוונים שריחפו באוויר; אך הכל, שהוא נראה מנוגד למראית-עין, הופך בדי למשהו משלו; למשהו, שאם אמנם ניכרים עקבות הסגנון האיטלקי, או הנאפוליטאני, תי, או הגרמני, ומעיד ברור על תורתם של ריסטיאן באך או של שובארט, של גלוק או ארטיני, של ה"אב" מארטיני או של היידן — ד מוצארטי, אם כי לא קל להסבירו במילים.

ה נסה לעקוב אחרי אותה הרפתקה בלתי-ל הרוח, שגרמה להתהוות סגנונו של מוצארט, חילה את הילד במסעותיו ובפגישותיו.

ו של מוצארט. — קודם כל הערה על מורו מבחינות רבות העיקרי, של וולפגאנג: האב.

ופולד מוצארט נולד באוגוסבורג ב-14 בנו-1717. הוא היה בנו של כורך-ספרים. אביו מורה, ושנות ילדותו עברו עליו בקתאדראלה סבורג. כאן למד, נוסף על הלאטינית ולימודי מוסיקה, ועד מהרה הצטיין ליאופולד הצעיר קהלה ואחר-כך כעוגבאי. לאחר מות אביו, לצבורג כדי להמשיך את לימודי התיאולוגיה סיטה, אחר-כך נטש את לימודי הדת ולמד בינתיים, כיוון שלא היו לו אמצעי-קיום, בוד כשרת ומוסיקאי בשירותו של הרוזן אפטיסט טוריאולסאסינה מטאקסי. לאחר ת לימודיו באוניברסיטה — הוא אפילו גורש ניברסיטה משום שלא היה תלמיד חרוץ. הקדיש את כל זמנו למוסיקה, והצטרף ככנר

לשון לשון' ורשומה לזמנו של שם 'חמש שנים
גא. עקב לשון אדם במוצאו למישהו שם

הַיְּהוּדִים הָיוּ מְשֻׁלָּמִים בְּמִלְחָמָם עִם הַכּוּשִׁים וְהַכּוּשִׁים
הָיוּ מְשֻׁלָּמִים בְּמִלְחָמָם עִם הַיְּהוּדִים וְהַיְּהוּדִים
הָיוּ מְשֻׁלָּמִים בְּמִלְחָמָם עִם הַכּוּשִׁים וְהַכּוּשִׁים

„גברת צעירה“, תדפיס מן
המאה ה-18 מילאנו, אוסף
התדפיסים העירוני על שם
בארטארלי.

מתוך „שבעה מינוטים“
(1769) מאת ו. א. מוצארט —
וינה, וספריה הלאומית ה-
אוסטרית.



מוצארט בגיל 11 ליד הפסנתר
(1766–1767) ת. האלבלנג —
זאלצבורג, מוזיאון מוצארט.

בבריסאל חיבר וולפגאנג „אלאגרו לפסנתר“
(K 9 a), שהמיבנה שלו כבר יותר מלא ומורכב. סמוך
לשלהי השנה הגיעו לפאריס.

לישיבה בפאריס, פרט לכך שגם בה חזרו כל
אותם גילויים שבהתלהבות — מלווים הצלחה כספית
טובה, דבר שגרם שמחה רבה לליאופולד — נודעת
חשיבות רבה משום שהיא מציינת את המגע הפורה
הראשון של וולפגאנג עם מוסיקאי מצויין, יוהאן
שובאָרט, וראשית ההשתחררות מהשפעתו של האב.

* יצירותיו של מוצארט מצוטטות כאן בצירוף מספריהן
בקאטאלוג של יצירותיו, שערך לודוויג קאָכָל (K), ושעודכן בשנת
1937 בידי אלפרד איינשטיין.





בבריסאל חיבר וולפגאנג „אלאגרו לפסנתר“
(K 9 a) *, שהמיבנה שלו כבר יותר מלא ומורכב. סמוך
לשלהי השנה הגיעו לפאריס.

לישיבה בפאריס, פרט לכך שגם בה חזרו כל אותם גילויים שבהתלהבות — מלווים הצלחה כספית טובה, דבר שגרם שמחה רבה לליאופולד — נודעת חשיבות רבה משום שהיא מציינת את המגע הפורה הראשון של וולפגאנג עם מוסיקאי מצויין, יוהאן שובאָרט, וראשית ההשתחררות מהשפעתו של האב-

* יצירותיו של מוצרט מצוטטות כאן בצירוף מספריהן בקאטאלוג של יצירותיו, שערך לודוויג קאכאל (K), ושעודכן בשנת 1937 בידי אלפרד איינשטיין.

לפי 'המחשבות' במחשבותיו של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר

המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר

המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר

המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר

המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר

Accademia: VI: Filarmónica

Como dysfunctione si registe dal qui ancha fogliato stampato, contrainte le operazioni Musicali opportunamente dal verbo Conservare, e seguita, oltre le quali, anche l'altre seguite da Conservare dal Musico Good Monum.

Prima Violino - fig. Orest.

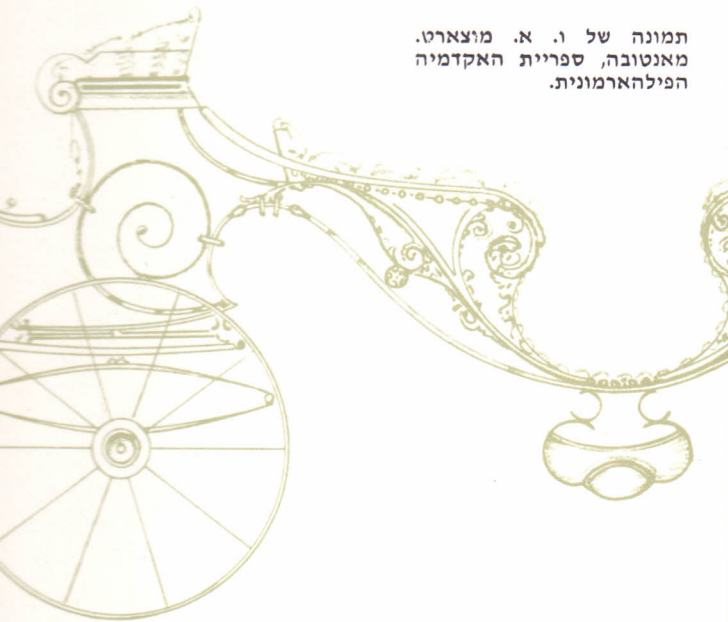
fig. 14 *fig. 15* *fig. 16* *fig. 17* *fig. 18* *fig. 19* *fig. 20* *fig. 21* *fig. 22* *fig. 23* *fig. 24* *fig. 25* *fig. 26* *fig. 27* *fig. 28* *fig. 29* *fig. 30* *fig. 31* *fig. 32* *fig. 33* *fig. 34* *fig. 35* *fig. 36* *fig. 37* *fig. 38* *fig. 39* *fig. 40* *fig. 41* *fig. 42* *fig. 43* *fig. 44* *fig. 45* *fig. 46* *fig. 47* *fig. 48* *fig. 49* *fig. 50* *fig. 51* *fig. 52* *fig. 53* *fig. 54* *fig. 55* *fig. 56* *fig. 57* *fig. 58* *fig. 59* *fig. 60* *fig. 61* *fig. 62* *fig. 63* *fig. 64* *fig. 65* *fig. 66* *fig. 67* *fig. 68* *fig. 69* *fig. 70* *fig. 71* *fig. 72* *fig. 73* *fig. 74* *fig. 75* *fig. 76* *fig. 77* *fig. 78* *fig. 79* *fig. 80* *fig. 81* *fig. 82* *fig. 83* *fig. 84* *fig. 85* *fig. 86* *fig. 87* *fig. 88* *fig. 89* *fig. 90* *fig. 91* *fig. 92* *fig. 93* *fig. 94* *fig. 95* *fig. 96* *fig. 97* *fig. 98* *fig. 99* *fig. 100*

המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר

המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר
— וזהו המצב של המחשבות של המחבר

בהגיעם לבולוניה, בימי הסיור באיטליה, נתקבלו המוצארטים בחביבות בלתי־רגילה. הרוזן פאלאווִיצ'יני ערך בארמונו קונצרט של וולפגאנג, שאליו הזמין את האריסטוקרטיה הנבחרת של בולוניה ואת ראשי השלטון המקומי.

תמונה של ו. א. מוצארט. מאנטובה, ספריית האקדמיה הפילהארמונית.



המסע היה כמעט כשלון מבחינה חומרית. נוסף לכך חלו וולפגאנג ונאנצ'ל במחלת האבעבועות, שהשתוללה באותם הימים בבירה. אך וולפגאנג קיבל הזמנה לכתוב אופרה בשביל תיאטרון החצר, ובחר נושא קומי של גולדוני, שעובד על ידי מארקו קולטאליני, *La Finta Semplice*, "התמימות המוסויות" (K. 51). אך אם בשל האינטריגות של המוסיקאים האחרים, שחששו מפני ההתחרות מצד הילד, או בעיקר מחמת החולשה של הליברית ושל המוסיקה — שניצלה רק הודות למקרה מוצלח — האופרה לא הוצגה.

לגורל שונה זכתה אופרה קטנה גרמנית — "זיגשפיל", ובה קטעי מוסיקה המתחלפים עם חלקים מדוקלמים — שהזמין אצלו אנטוניו מאַסמאָר (המגלה המפורסם של תורת המגנטיטיות של בעלי החיים) בשביל התיאטרון הפרטי שלו: "באסטיאן ובאס־טיאָנה" (K. 50). הנושא לקוח מתוך האופרה הקטנה המוצלחת של רוסו (ראה עמוד 49 — כרך ג') בשם "הידעוני הכפרי", שאף היא לקוחה מן "המשרתת הגבירה" של פאָרגולאָזי. רק שלוש נפשות מופיעות בה: צמד נאהבים, הפונה אל ידעוני כפרי פשוט בשם קולה בבקשה ליישב את הסכסוכים הקטנים בחיי הנישואים שלהם. על נושא פשוט זה, המתאים בהחלט למנטליות של נער בן 13, מתח מוצארט פארטיטורה חדורה פשטות נעימה מאוד; בפיתוח האַלמנטארי של האריות הקצרות מאוד — כעין "לידאָר" בחותם עממי מובהק — הגיע להטעמות מקוריות ומוצלחות. גם כיום מאזינים בהנאה לאופרה הזאת, גם משום ההרכב המוצלח של התזמורת (כלי־קשת, שני אבובים, שתי קרנות) ובגלל חוש הקצב המפותח.

פתית, וביחוד באיטלקית, שהיתה אז השפה החשובה ביותר לגבי מוסיקאי. גם מנקודת־ראות מוסיקאלית היו הלימודים יותר קשים. וולפגאנג כבר ידע עכשיו לכתוב בבטחון לא מאומץ, אך הכשרתו עוד היתה לקויה מבחינות רבות ביחוד בשטח הקונטראפונקט. התוצאות של העמקות אלה נראות בעליל בקבוצה של יצירות דתיות, שנראה כאילו נטשו זמנית את הכתיבה הקלה והמבזיקה של התקופה הלונדונית וינקו השראה ממופתים חמורים יותר, ביחוד משל מיכאל היידן, שישב באותן השנים בזאלצבורג. לדוגמה, החלק הראשון של מעלל דתי "מצוות הדיבר הראשון" (K. 35) — שני החלקים האחרים הם של מיכאל היידן ואלדגאסאָר —, ואופאָרטוריה (K. 34). באלה מתגלית חיוניות עשירה. לא כן הדבר בקאנ־טאטת התענית "גראבמוזיק" (K. 42) ובקומדיה לאטינית "אפולו ויקינתון", שניתן לראותה כנסיון אופראי ראשון, לא בשל.

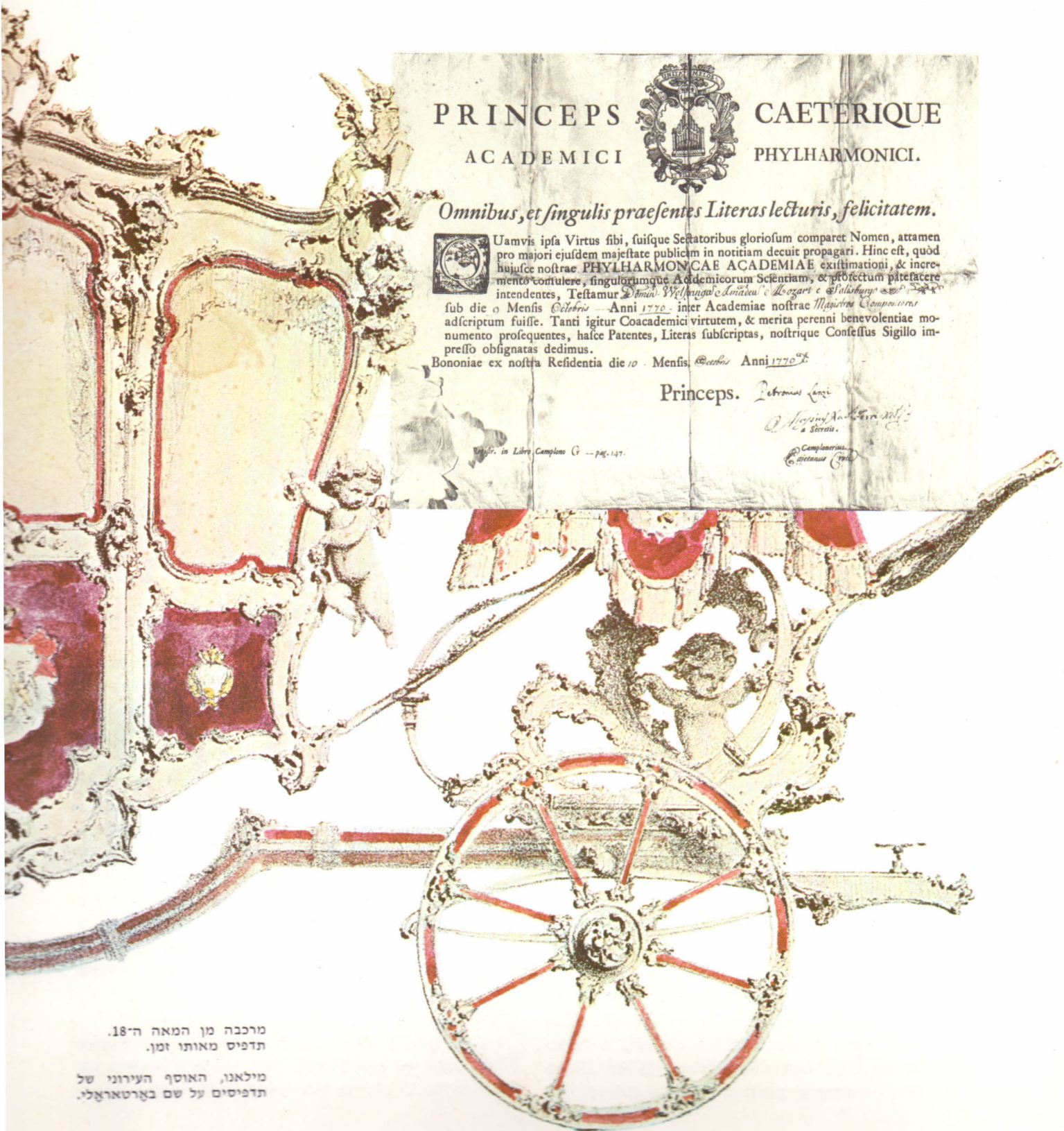
ההודעה על נישואי הארכידוכסית של אוסטריה מאריה יוסאָפה עם פאָרדינאנד מלך נאפולי הניעה את ליאופולד לערוך מסע נוסף לווינה כדי להשתתף בצורה כלשהי בחגיגות הנישואים.

לעתים קרובות הכלים הסוליים. אלה הם דפים של המצאה נעימה, רעננה ומלאת חיות, עשירה בהברקות גאוניות ובנצנוצים מאולתרים של גאון מתהווה.

באיטליה. — אך הכשרתו כמוסיקאי — ולו גם של מוסיקאי, שבהתאם לרצונו של ליאופולד היה עתיד להקדיש עצמו לקריירה המכניסה היחידה, זו של התיאטרון — לא היתה שלמה בלי ביקור לימודים וחוויות במולדת של המלודרמה, באיטליה.

וולפגאנג כבר שמע מספר אופרות איטלקיות : של יומאלי, של אלסאנדרו סקארלאטי, של ניקולו פיצ'יני,

בשובו לזאלצבורג, זכה מוצארט בזרי הדפנה הראשונים שהנחיל לו הנסיון שרכש בווינה. «התמימות המוסווית» הוצגה והיא הקנתה לו את התואר — אך לא את המשכורת — של כנר ראשון של החצר. בינתיים הוסיף לחבר גם מוסיקה דתית — קבוצה בת שלוש מיסות K. 49, 65, 66 — וגם מיצורים כליים בצורה של דיווארטימאנטו. אלה הם כמעט תמיד מיצורים לעת מצוא, שנכתבו לכבוד ימי הולדת, חגיגות ; או סאָראָנאדות, שנוגנו לעתים קרובות תחת כיפת השמים. במיצורים מעין אלה לא היה צורך להשקיע מאמץ מיוחד בטיפוח הצורה. זהו צירוף של פרקים קצרים — פעמים עד עשרה — שבהם בולטים



מרכבה מן המאה ה-18.
תדפיס מאותו זמן.

מילאנו, האוסף העירוני של
תדפיסים על שם באָרטאראלי.



וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

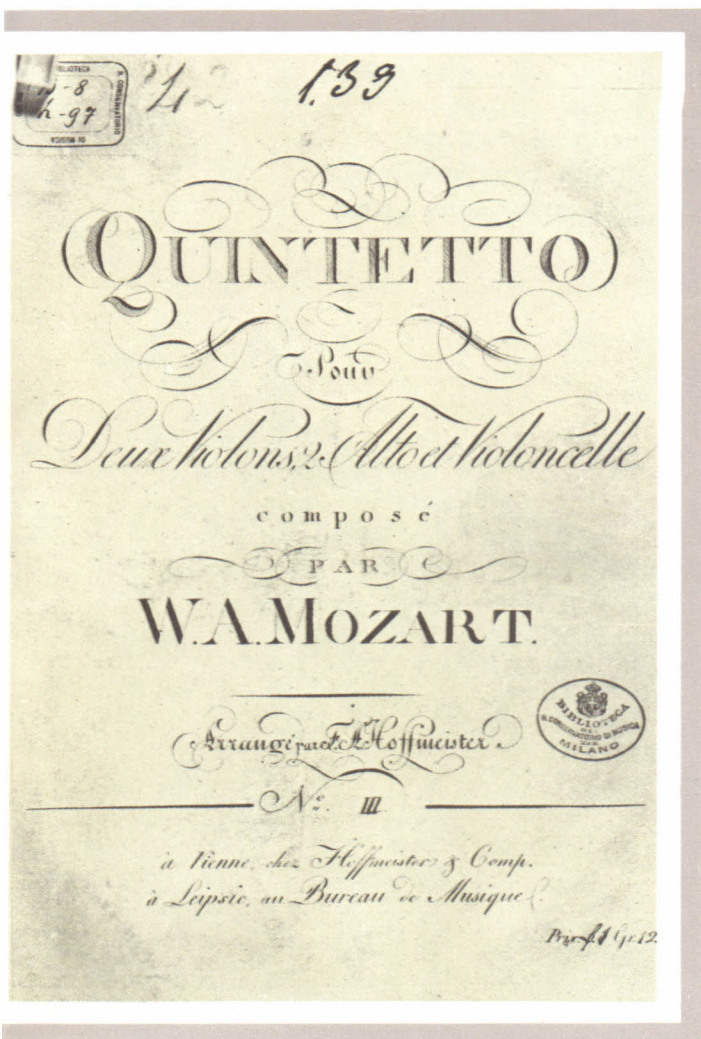
וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל
וְיִשְׁמַע הָעָם אֶת הַקוֹל

שער, "חמשית לשני כינורות,
שתי ויולות וצ'לו" מאת ו.
א. מוצארט.

מילאנו, ספריית הקונסר-
באטוריה על שם ג'. ווארדי.



עותיהם של הזמרים, ובהשתמשו לעתים קרובות בשפע של קישוטים קוליים. וזאת אף על פי שכמה אריות יש להן תבליטיות עזה, אופי מסויים, ולעתים הן מלאות חיות ושפע של אידיאות.

לפני שיצא מאיטליה, קיבל מוצארט שתי הזמנות חדשות חשובות נוספות: אוראטוריה על פי ליברית מאת מאטאסטאסיו, וסאָראַנדה בשתי מערכות. בשו בו לזאלצבורג לתקופה של קרוב לשישה חודשים, שקד על חיבורן של יצירות אלה נוסף על כמה מיצורים דתיים.

בשובו לאיטליה ב-13 באוגוסט 1771, עם הפאר-טיטורה של האוראטוריה שהוזמנה אצלו בפדואה, "בתוליה המשוחררת" (K. 74 c), התעכב במילאנו יותר משלושה חודשים לשם חיבור וביצוע סאָראַנדה שהיתה עתידה להוות חלק מן החגיגות לכבוד נישואיו של הארכידוכס של אוסטריה עם הדוכסית מאריה ביאטריצ'ה ד'אֶסְטֶא. "אסקאניו אין אלבה" (K. 111), לפי תמליל של פאריני, אינה נימנית עם יצירות המופת של מוצארט, אך נראה שהציבור נהנה ממנה, ביחוד בהצגה חגיגית, העשירה במקהלות ובבלטים, כפי שהנושא הפאסטוראלי מחייב.

בינתיים ביקש ליאופולד בכל הדרכים להשיג משרה קבועה בשביל וולפגאנג באיטליה, תחילה בפירנצה, ואחר-כך גם בוונציה וביחוד במילאנו. אך לשווא. אותה מאריה תאָראַנדה, שקיבלה בחביבות כה מרובה את "ילד הפלא" בווינה, יעצה עכשיו לארכידוכס פאָרדיננד שלא לקבל לשירותו "אנשים מיותרים" שהתחילו "לשוטט בעולם כקבצנים".

בשובם מאוכזבים לזאלצבורג, המתינה להם בשורה רעה נוספת. מת ההגמון זיגיסמונד, עוצרה של זאלצבורג, מגינס וידידם של האב והבן מוצארט, ובמאוס שנת 1772 נבחר לתפקיד זה הרוזן היאָרוֹ-נימוס מקולוראָדו, אדם קשה מאוד, שאינו נכון כלל להעלים עין מן הרשיונות התכופים שביקשו המוצארטים כדי לצאת למסעותיהם.

אף על פי כן, משהוזמנה אצלו אופרה נוספת, הלכו מוצארט ואביו פעם שלישית למילאנו, וישבו בה מ-24 באוקטובר שנת 1772 עד 13 במאוס 1773. האופרה, על פי תמליל שלא הושלם של ז'וואני דה גאמאָרה, היא "לוצ'ו סילה" (K. 135). אם מנקודת-ראות דראמאטית לא היתה התוצאה אלא בינונית, הרי הניעה האווירה המיוחדת של הסיפור, המעוטף בניגון קדם-רומאנטיים וליליים דקים, את המור-סיקאי. בן ה-17 לכתוב כמה פרקים יפים ברגש עצור, עדין, כגון הסצינה הלילית הנהדרת ליד קברו של מאריו.

שוב נתבדו התקוות להשתקעות סופית באיטליה, והשיבה הביתה נתעכרה גם מחמת המחשבה על הרוזן היאָרוֹנימוס, שבגללו לא יכלו עתה להסתגל לאווירתה של זאלצבורג.

כעת הקדיש עצמו ביתר מסירות למוסיקה הכ-לית: קבוצה בת חמש סונאטות לפסנתר (K. 279/283),

קונצרט ראשון לפסנתר ולתזמורת (K. 175), הרבה רבעיות. בינתיים גילה בקיץ 1773, במהלך ביקור קצר בווינה, את המוסיקה הכלית של פראנץ יוזף היידן, שעמד אז בשיא התקופה המזכירה את תנועת "שטורם אונד דראנג" (סער ודחף) (ראה עמוד 123 — כך ג'). הד של חוויה לוחטת זו ניתן למצוא בקבוצה של סימפוניות שנכתבו בשנים 1773 ו-1774. ביחוד זו בסול מינור (K. 183), ואלה בדו מאז'ור (K. 200), בלה מאז'ור (K. 201) וברה מאז'ור (K. 202). יצירות אלה, המקסימות מבחינת הדחף הנפשי, היצרים הלוהטים, השלמות הצורתית, נשמעו מסובכות באוזניו הקונפורמיסטיות של ליאופולד, הכותב אל בנו: "מה שאינו מוסיף כבוד לך, מוטב שלא יפורסם. לא השאלתי לשום אדם את הסימפוניות שלך מתוך ידיעה ודאית שאתה עצמך, אף על פי שאולי היית מרוצה בשעה שכתבת אותן, לאחר שתשיג במרוצת השנים יתר בהירות במסירת הרעיונות, תשמח מאוד על כך שאיש לא ראה אותן." עכשיו כבר הקדים הנער את המורה הזקן, שלא היה עוד מסוגל לעקוב אחריו ולהבינו.



גבירות במאה ה-18.
תדפיס מאותו זמן.

מילאנו, האוסף העירוני של
תדפיסים על שם בארטארצ'לי.

בסתיו שנת 1774 קיבל באופן בלתי-צפוי הזמנה לכתוב אופרה חדשה "הגננת המדומה" (K. 196), שהוצגה ב-12 בינואר 1775. הליברית, מאת קאל-זאביזי, הליבריתאי האיטלקי של גלוק, היתה גם הפעם יצירה בינונית, ומוצארט לא הצליח לתקן את חוסר הקשר של התמליל ולהופכו לחזון מאחד. אך אם להעריך את הקטעים המוסיקאליים בנפרד, הרי הם מעשה ידיו של מוסיקאי מבוגר, בעל סגנון אישי, הן בדפים המצחיקים או קריקאטוריים מובהקים, והן באריות הגדולות "הרציניות", מלוות תיזמור עשיר מאוד. הנה מה שכתב משורר גרמני, כריסטיאן שופארט, על אופרה זו: "שמעתי אופרה של הגאון המופלא מוצארט. שמה "הגננת המדומה". פה ושם מבזיקה בה שלהבת הגאון. אך עדיין אין זו האש הקדושה, המתנשאת בנחת מן המזבח אל השמים, מעוטפת בעננים של קטורת, ריח ניחוח לאלים. אם מוצארט איננו פרח של חממה, הוא עתיד להיות המלחין הגדול ביותר שהיה קיים אי-פעם בעולם."

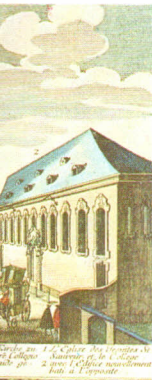
מערכות לפי תמליל של מאטאסטאסיו. באמת זו סאָראַנדה בעלת אופי פאסטוראלי מתקתק, שאינה מאפשרת למוסיקה אלא מספר אריות יפות — כגון זו של אמינטה, "אהיה נאמנה", עם כינור סולו — כולה טבועה בחותמו של טעם דקוראטיבי, מזהיר, שאינו נוטה לצלול למעמקים.

אגב, לאידיאל אַסטאטי זה נשאר מוצארט נאמן כל תקופת ישיבתו בזאלצבורג, זו שאנו סוקרים עתה. תקופה, שניתן לסמלה בכלי האחד, הכינור, ובצורה האחת: קונצ'אָרטו לכינור ולתזמורת.

ב-14 באפריל 1775, ימים אחדים לאחר הצגת "המלך הרועה", כתב מוצארט את הקונצ'רטו הראשון שלו לכינור, זה בסי באָמול מאז'ור (K. 207). הכלי הראשי הזה עשוי יותר מכל כלי אחר להצליח בווירטואוזיות המזהירה, הטובעת את חותמה על הרנינות השלווה והנעימה, סגנון שלמד מוצארט שנים רבות לפני כן אצל נארדניני, וגם אביו ייצג אותו בכשרון רב. מרשים ביחוד ביצירה זו העושר הבלתי-רגיל של האידיאות, ההתחדשות הבלתי-פוסקת של הזרם המוסיקאלי שאינו יודע הפסקות ואתנחים. אכן

התקופה הנעימה שבילה במינכן, בסוף שנת 1774 עד 7 במארס 1775, נסתיימה שוב בהצלחות מוסיקאליות גדולות, אך בלי שתירה כל תכנית לעתיד. המחשבה להשתקע בשלווה במינכן, תפסה מקום ניכר במוחם של ליאופולד וולפגאנג. בעוד שהטיל עצמו בסערה לחגיגות של אחד הקרנבלים המזהירים ביותר בכל רחבי גרמניה, לא שכח המוסיקאי הצעיר את החובות שמטיל עליו מקצועו. ואכן כתב באותם הימים סונאטה מזהירה לפסנתר ברה מאז'ור (K. 284). התקופה הקצרה בה התקרב מוצארט לסגנון בעל הבעה אנושית עצימה, רציני ולעתים דראמאטי ממש — היצירה החשובה ביותר שלו בשטח זה היא הסימפוניה בסול מינור (K. 183) — כאילו נשתכחה עכשיו ופינתה את מקומה ל"הסגנון הגאלאנטי" הרענן יותר, מפתה יותר, שהוא האידיאל המבעי של יצירה-מופת קטנה זו, המזהירה והקלילה.

בשובם לזאלצבורג, חזרו שני המוסיקאים לשי-רותם היום-יומי אצל הארכיהגמון. קרוב לשלוש שנים נשאר מוצארט בזאלצבורג, ומסתבר שהיתה זו התקופה השקטה ביותר, המפיגה ביותר בכל ימי חייו, עשירה במספר רב של יצירות נאות, שכמעט כולן נכתבו



מראות שונים של העיר אאוגס-בורג.
תדפיס מן המאה ה-18.
אאוגסבורג, בית מוצארט.



קסמה הגדול של יצירה זו הוא בכושרה לגלות בכינור משחקים דקוראטיביים, אך טעונים גם רנינות נעימה, רכה. עלה בידיו של מוצארט, יותר מאשר בידי כל מלחין אחר, לשוות רוח זימרתית גם לסולם, לאר-פאָג'ו, ולנהות בשמחה אחרי האושר של הדיוואָר-טימאָנטו הנהדר שלו.

באותה שנה, 1775, כתב גם את ארבעת הקונצ'רטי לכינור: ב-14 ביוני ברה מאז'ור (K. 211), ב-12 בספטמבר בסול מאז'ור (K. 216) עם אדאג'ו נהדר — באוקטובר את זה ברה מאז'ור (K. 218) המעניק רחבות וביטוי מלא לווירטואוז, ולבסוף, ב-20

בסגנון חדש שלוו ומזהיר, שרכש לעצמו במינכן. אך אי השקט, הזלזול בעבודה שלא אהב, נקיעת הנפש מעיר שנראה כאילו היא מתכחשת בעקשנות לכל חידוש אמנותי, היו תוססים בנשמתו של המוסיקאי בן ה-21, עד שהביאו אותו לניתוק רועש וסופי.

השיבה למינכן נתרששה בסימן טוב ביותר. לאחר הצלחתה של "התמימות המושווית", הטיל הארכי-הגמון קולוראָדו על וולפגאנג לכתוב אופרה לכבוד ביקורו של הארכידוכס מאקסימיליאן מזאלצבורג. במהירות בלתי-רגילה כתב וולפגאנג תוך ימים אחדים את "המלך הרועה" (K. 208), מחזה עם מוסיקה בשתי



Porta B.V.M. Vierge Frauen Thor. La Porte Notre-Dame



Templum et Porta Alms Basilika Kirche L'eglise et Porte Alms und Thor. Der Dechauff's

Brevis.

Mozart a Salzburg 24 di giugno 1774.

figur Handfist



Porta S. Crucis. Heil. Kreuz Thor. La Porte St. Croix



Residentia Episcopalis Residenciae Augustanae La Residence de l'Evêque avec son jardin et son parc

17. Andrei A. Moya 20.



Ein Festzug in Regensburg am 1. Juli 1742. Die Stadt Regensburg am 1. Juli 1742.

Handwritten musical notation on staves, including the words "Parto solo:" and "Allegro".



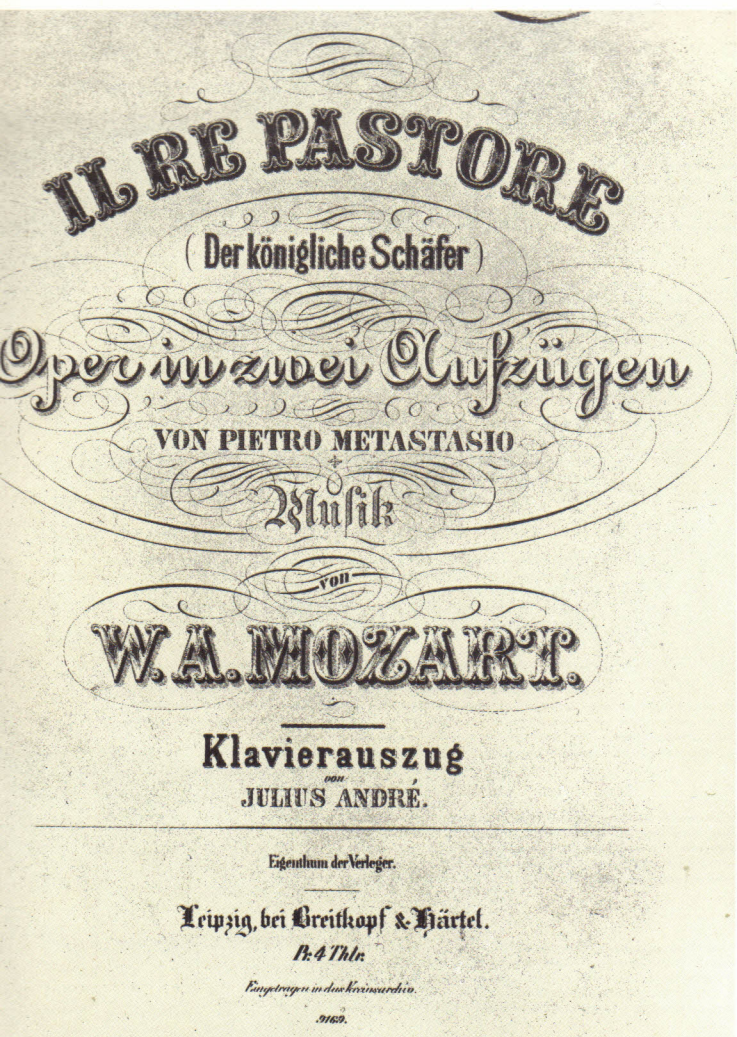
Ein Festzug in Regensburg am 1. Juli 1742. Die Stadt Regensburg am 1. Juli 1742.



Ein Festzug in Regensburg am 1. Juli 1742. Die Stadt Regensburg am 1. Juli 1742.

בדצמבר, את זה בלה מאג'ור (K. 219), המצטיין ברנינות נלהבת.

עוד יותר "גאלאנטיים" עם נטייה תוכניתית הם הדיווארטמאנטים הרבים והסרנדות שכתב באותה תקופה בשביל חגיגות שונות בזאלצבורג. אלה הן דוגמאות נהדרות של חן, של שלוה, של המצאה רעננה: הסרנדה ברה מאג'ור (K. 204), שכתב בקיץ שנת 1775, בחמישה חלקים; "הסרנדה נוקטורנה" ברה מאג'ור (K. 239) לשתי תזמורות, ולבסוף "סרנדת האפנאך" היפה מאוד ברה מאג'ור (K. 250).



שער „המלך הרועה“ (1775)
מאת ו. א. מוצארט.

מילאנו, ספריית הקונסרבא-
טוריה ג'י. וארדי.

דודניתו הנחמדה מאריה טאָקלה — היתה מאנהיים
המטרה החדשה, המסעירה של מסעם.

אם בווינה היו האפשרויות לשמוע ולבצע מוסיקה
מרבובות יותר, היה למאנהיים היתרון שהיה היתה
עשויה להציע ביצועים בעלי איכות גבוהה ביותר,
ולאכסן קומפוזיטורים כגון כריסטיאן קאנאביך,
קארל שטאמיץ, איגנאץ הולצבאוּאָר, שהצטיינו גם
בשדה הביצוע.

אחת התכונות האופייניות לסגנון של מאנהיים
היתה ברמתה הגבוהה של התזמורת, שהיתה מסוגלת
לבצע מומנטים וירטואוזיים נועזים ובלתי-צפויים, ולו
גם על חשבונה של הצורה המוסיקאלית שלעתיים
קרובות נתקבלה כאאוֹטית ופרועה. מוצארט, שהוקסם
מיכולתם של הנגנים, לא הניח לעצמו להידרדר במדרון
מסוכן זה; בכתבתו האֶלגנטית לא נענה אפילו במידה
מינימאלית לפיתוי הטכני. מסתבר כי התוצאה הח-
שובה ביותר של ישיבתו במאנהיים היתה פגישה עם

בינתיים, בעוד שהמצב בזאלצבורג נשאר ללא שינוי,
חש ליאופולד יותר ויותר את הצורך במסע חדש,
העשוי להשלים את הכשרתו המקצועית של בנו ואף
לתת לו סיכוי ממשי יותר לקבל עבודה. אך הארכי-
הגמון, שנתבקש פעמים רבות לתת לו רשיון לנסיעה,
לא נראה כמי שנכון לתיתו. לאחר הפצרות רבות
נראה כאילו הוא נכון לוותר רק לגבי וולפגאנג, אך
משהגיעה שעת ההחלטה היסס שוב. אז כתב המוסי-
קאי הצעיר, בלי ספק על פי עצתו של האב, מכתב
התפטרות, שהיה עתיד לחרוץ את גורלו. „ככל שגדולות
יותר מתנות הכשרון שקיבלו הבנים מאלוהים, כן
גדולה חובתם להשתמש בהן כראוי כדי לשפר את
תנאי חייהם וכדי להבטיח את קיומם ואת עתידם
שלם עצמם ושל הוריהם. הברית החדשה“ עצמה
אומרת זאת לנו. וולפגאנג עשה צעד נועז זה בצורה
שאינה דיפלומטית כלל. ואכן תשובתו של הארכי-
הגמון היא מיידית ומפורשת: „מועצת החצר החליטה,
כי האב והבן רשאים ללכת לבקש את מזלם במקום
אחר, בהתאם להוראות, הברית החדשה.“

האב הצליח לבטל את החלטתו של קולוראָדו
כלפיו, אך לגבי וולפגאנג נהרסו הגשרים באופן סופי.
שוב יצא לדרך, והפעם נלוותה אליו אמו. המוסיקאי
הלך לדרכו, והתרחק מהשפעת האב. ליאופולד ראה
ברור, בכאב, את המצב, וחש כי בנו שוב אינו שייך
לו. בנסיון קיצוני להציל בדרך כלשהי את הסמכות
האבהית, שלח את אשתו, כדי שתפקח על הבן שהיה
תמיד מפתיע בזינוקיו הפתאומיים ובהחלטותיו המו-
זרות כשל אדם מבוגר, אם כי הן מלוות תמיד התנהגות
ילדותית לגמרי. מראה מגוחך היה לגברת הקשישה,
שלא ששה כלל לקראת מסע ארוך ומייגע, כשהיא
צועדת לצידו של בחור בן עשרים ויותר. אין אנו יכולים
לכבוש את התרגשותנו למקרא המכתב היפה שכתב
ליאופולד יומיים לאחר צאתם לדרך של יקירי-נפשו —
וולפגאנג, שהאב חש כי הוא אבד לו סופית, והרעה,
שלא ראה עוד את פניה. „לאחר שיצאתם לדרך,
עליתי לאטי במדרגות וצנחתי על כסאי. בהיפרדי מכס
עשיתי מאמצים גדולים לשלוט בעצמי, כדי שהפרידה
לא תהיה קשה מדי, ובתוך המבוכה, שכחתי אפילו
לתת לבני את ברכתי. רצתי אל החלון כדי לברכו
מרחוק, אך לא ראיתי את מרכבתכם יוצאת מן השער,
ועל כן שיערתי שכבר יצאתם ונשארתי יושב שעה
ארוכה בלי לחשוב על שום דבר. נאנאָרל בכתה מתוך
יאוש, ואני טרחתני לנחמה. באשר לי, הלכתי לחדרי
והתפללתי את תפילת הבוקר. כך עברו עלינו ימים
עגומים שלא שיערתי מעולם, כי יהיה עלי לעמוד
בהם.“

התחנה הראשונה בדרכם היתה מינכן, שבה
עוד נשתמר בטירותו זכר הצלחתה של „התמימות
המוסווית“. אך שוב: הבטחות רבות — בכללן ההצעה
הראשונה לכתוב אופרה גרמנית — אך שום דבר של
ודאי. וליאופולד, היושב בזאלצבורג הקרובה, מזרז
אותו: „מילים יפות, תשבחות, קריאות, הידד“ —
אינן משלמות לא את שכרו של הרכב ולא את זה של
בעל בית המלון. מיד לאחר שאי-אפשר להרוויח כסף
נוסף, עליכם ללכת למקום אחר.“

לאחר שהייה קצרה וחסרת-תועלת באאוגסבורג
— העיר בה נולד ליאופולד, ובה הכיר וולפגאנג את



הליברית של אופרה זאת מאת
מאטאסטאסיו, הוצלה במאה
ה-18 בידי מוסיקאים שונים
ובכללם גלוק ופיציני. ו. א.
מוצארט חיבר על פי תמליל
זה מוסיקה בעלת כושר תז-
מורתי גדול, אך לקויה מן
הבחינה הדראמאטית.



קתדרלה ומנזר באנאדיקטיני
באוגסבורג, שם ניגן מוצארט
בשנת 1777.

אוגסבורג, בית מוצארט.

„גבירות ואדונים” על גבי מני-
פה מן המאה ה-18.

מילאנו, האוסף העירוני של
תדפיסים על שם בארטארלי.

לואיזה, בתו בת ה-15 של פרידולין ואבא, אחיו
החורג של קארל מאריה הגדול. לואיזה למדה זימרה,
והתוצאות היו מצוינות. ומוצארט — פרט לעניין
הסנטימנטאלי — הוקסם מיד מן היכולת הגדולה
שגילתה. דבר זה מאשרת אריה שכתב בשבילה ב-24
בפברואר 1778 ובוצעה יפה להפליא בביתו של
קאנאביך: „אלקאנדרו מתוודה” (K. 294). זהו מיצור
בעל מתיחות נרגשת, עוצמה מבעית מקסימה, אחת
מיצירות-המופת של מוצארט באותה תקופה.

החלילן ואנדלינג, שבשילו כתב מיצורים רבים: שתי
רבעיות (K. 285 ו-K. 285/a) ושני קונצ'ארטי (K. 313
ו-314) נעימים מאוד ברנינותם הרכה והמלאה
זימרתיות. בתקופה זו כתב גם קבוצה של חמש סו-
נאטות לפסנתר וכינור (296, 302, 305, 303, 301, K.),
המעניינות באופי התזמורתי הקל הממלא אותן.

אך היתה לו במאנהיים עוד פגישה שהשפיעה
השפעה עצומה על חייו של המוסיקאי. הפגישה עם



ארמון בווינה.
תדפיס מן המאה ה-18.

וינה, הספרייה הלאומית ה-
אוסטרית.

דמות מתוך „אידומאניאוס”
מאת ו. א. מוצארט.

מינכן, המוזיאון התיאטרוני.

של לואיזה ; ליאופולד עצמו נאלץ להודות בהם מקץ שנים רבות. „הצעתך לצאת למסע עם האדון ואבאך ושתי בנותיו כמעט הוציאה אותי מדעתי. בני היקר מאוד ! כיצד יכולת, ולו רק לשעה אחת בלבד, לדבוק במחשבה מטילה-אימה זו, שהכניס מישהו למוחך ? זהו מעשה היאה לקטני-נפש, למלחינים למחצה, לכתבנים. נקוב לי בשמו של מלחין גדול, מלחין המכבד את עצמו, העלול לעשות צעד כה נקלה. לפאריס, צא ! ובמהירות האפשרית.”

ליאופולד חש מיד את הסכנה. וולפגאנג תיכנן מסע חדש באיטליה, כדי להציג על הבמה האיטלקית את תלמידתו הנבחרת. הוא היה נכון לכל דבר ובלבד שיגשים את תוכניתו זו. הוא כתב הרבה בשביל לואיזה כדי להבליט את כשרונה וכדי לסלול לה דרך בעולם המסחרר של האופרה. כל עמלו המפרך של ליאופולד היה עשוי להתפורר לנוכח התאהבותו השגעונית של וולפגאנג, שבה נצטרפה אל האהבה גם התפעלות של נשמה מוסיקאלית מאוד מכשרונות הזימרה הגדולים

המוסיקה

אנציקלופדיה אלבומית לתולדות המוסיקה

כרך 3 חוברת 36

לכל חוברת צמוד תקליט

ד. פאברי — עורך אחראי, — א. רשינו — ראש המערכת, — א. פרזרפיו — עורך מוסיקאלי

מערכת ישראלית: מנשה רבינא, אברהם עומר. עברית — יצחק לבנון

זכויות המהדורה העברית: „מסביב לעולם” הוצאה לאור בע”מ, ת.ד. 23070 — תל-אביב

FRATELLI FABBRI EDITORI MILANO © A.T.W. LTD. TEL-AVIV



המבצעים	סמל התוצרת	קוטר ומהירות	סימן ומספר
MOZART: OPERE PER PIANO SOLO E CONCERTI PER PIANO			
OPERE DIVERSE: K. 335, 396, 399, 475, 511, 574	Pf: J. Demus	Harmonia Mundi	30/33 HM 30685
ANDANTE CON 5 VARIAZIONI PER 4 MANI: K. 501; SONATA K. 497; ADAGIO E ALLEGRO K. 594	Pf: L. Berger, F. Neumeyer	Archiv	30/33 APM 14062
FANTASIA K. 396; SONATE K. 330, 457; RONDÒ K. 511	Pf: W. Backhaus	Decca	30/33 LXT 5167
FANTASIE: K. 397, 475; SONATE K. 310, 331	Pf: W. Kempff	DGG	30/33 LPM 18707
FUGA PER DUE PIANI K. 426; SONATE: K. 448, 521	Pf: A. e A. Kontarsky	Bärenreiter	30/33 BM 30 L 1521
VARIAZIONI: 12 K. 359, 6 K. 360, ecc.	Pf: P. Frankl	Vox	3-30/33 VBX 47
CONCERTI: K. 37, 39, 40, 41	Pf: Y. Lioriod; orch: P. Boulez	Vega	2-30/33 A 353/4
CONCERTI: K. 238, 482	Pf e orch. di Salisburgo: G. Anda	DGG	30/33 LPM 18824
CONCERTI: K. 246, 595	Pf: W. Kempff; orch. Filarm. di Berlino: F. Leitner	DGG	30/33 LPM 18812
CONCERTI: K. 271; RONDÒ K. 386	Pf: C. Haskil; orch. Sinf. di Vienna: P. Sacher	Philips	30/33 AL 00259
CONCERTI: K. 413, 466	Pf: R. Serkin; orch. Fest. Marlboro: A. Schneider	CBS-USA	30/33 ML 5367
CONCERTI: K. 414, 449	Pf: K. Engel; Solisti di Vienna: W. Böttcher	Amadeo	30/33 AVRS 6319
CONCERTO: K. 415; SONATA: K. 280; VARIAZIONE: K. 265	Pf: C. Haskil; orch. d'archi di Lucerna: R. Baumgartner	DGG	30/33 LPN 18670 ** SLPM 138670
CONCERTI: K. 450, 503	Pf: A. Foldes; orch. Filarm. di Berlino: L. Ludwig	DGG	30/33 LPM 18796
CONCERTI: K. 451, 488	Pf e orch. di Salisburgo: G. Anda	DGG	30/33 LPM 18870
CONCERTI: K. 453, 537	Pf: H. Richter-Haaser; orch. Filarm. di Londra: I. Kertesz	Columbia	30/33 QCX 10472 ** SAXQ 7367
CONCERTI: K. 456, 451, 453, 459, 466, 467	Pf: I. Haebler, K. Melles; orch. Pro Musica di Vienna: H. Hollreiser	Vox	3-30/33 VBX 111
CONCERTI: K. 459, 595	Pf: A. Schnabel; orch. Sinf. di Londra: M. Sargent	Electrola	30/33 E 80829
CONCERTI: K. 482, 488	Pf: P. Entremont; orch. di Philadelphia: E. Ormandy	CBS	30/33 BRG 72019
CONCERTO: K. 466	Pf: S. Richter; orch. Sinf. di Varsavia: S. Wislocki	DGG	30/33 LPM 18595
CONCERTO: K. 467	Pf: D. Lipatti; orch. di Lucerna: H. von Karajan	Columbia	25/33 QC 5046
CONCERTI: K. 488, 467	Pf: A. Rubinstein; orch. RCA-Victor: A. Wallenstein	RCA	30/33 LM 2634
CONCERTI: K. 491, 466	Pf: C. Haskil; orch. Lamoureux: I. Markevitch	Philips	30/33 AL 02071
CONCERTI: K. 503, 466	Pf: W. Giesecking; orch. Filarm. di Londra: H. Rosbaud	Columbia	30/33 QCX 10181
CONCERTI: K. 537, 595	Pf: R. Casadesus; orch. Sinf. Columbia: G. Szell	CBS	30/33 72107
CONCERTO: K. 595, SONATA K. 331	Pf: W. Backhaus; orch. Filarm. di Vienna: K. Böhm	Decca	30/33 LXT 5123
CONCERTO: K. 365 PER DUE PIANI	Pf: C. Haskil, G. Anda; orch. Filarm. di Vienna: A. Galliera	Columbia	30/33 C 90519
CONCERTO: K. 242 PER TRE PIANI	Pf: R. G. J. Casadesus; orch. di Philadelphia: E. Ormandy	CBS	30/33 72150
19 SONATE E INTEGRALE DELLE OPERE PER PIANO	Pf: W. Giesecking	Columbia	11-30/33 FCX 311/321
4 SONATE PER QUATTRO MANI: K. 190, 357, 358, 381; ANDANTE e VARIAZ. K. 501	Pf: I. Haebler, L. Hoffmann	Vox	30/33 DL 432-1
INTEGRALE DELLE VARIAZIONI	Pf: G. Puckelt	Bärenreiter	3-30/33 BM 30 L 15113

תדריך
לתקליטה
XXXVI



המבצעים	סמל התוצרת	קוטר ומהירות	סימן ומספר
MOZART: OPERE PER PIANO SOLO E CONCERTI PER PIANO			
OPERE DIVERSE: K. 335, 396, 399, 475, 511, 574	Pf: J. Demus	Harmonia Mundi	30/33 HM 30685
ANDANTE CON 5 VARIAZIONI PER 4 MANI: K. 501; SONATA K. 497; ADAGIO E ALLEGRO K. 594	Pf: L. Berger, F. Neumeyer	Archiv	30/33 APM 14062
FANTASIA K. 396; SONATE K. 330, 457; RONDÒ K. 511	Pf: W. Backhaus	Decca	30/33 LXT 5167
FANTASIE: K. 397, 475; SONATE K. 310, 331	Pf: W. Kempff	DGG	30/33 LPM 18707
FUGA PER DUE PIANI K. 426; SONATE: K. 448, 521	Pf: A. e A. Kontarsky	Bärenreiter	30/33 BM 30 L 1521
VARIAZIONI: 12 K. 359, 6 K. 360, ecc.	Pf: P. Frankl	Vox	3-30/33 VBX 47
CONCERTI: K. 37, 39, 40, 41	Pf: Y. Loriod; orch: P. Boulez	Vega	2-30/33 A 353/4
CONCERTI: K. 238, 482	Pf e orch. di Salisburgo: G. Anda	DGG	30/33 LPM 18824
CONCERTI: K. 246, 595	Pf: W. Kempff; orch. Filarm. di Berlino: F. Leitner	DGG	30/33 LPM 18812
CONCERTI: K. 271; RONDÒ K. 386	Pf: C. Haskil; orch. Sinf. di Vienna: P. Sacher	Philips	30/33 AL 00259
CONCERTI: K. 413, 466	Pf: R. Serkin; orch. Fest. Marlboro: A. Schneider	CBS-USA	30/33 ML 5367
CONCERTI: K. 414, 449	Pf: K. Engel; Solisti di Vienna: W. Böttcher	Amadeo	30/33 AVRS 6319
CONCERTO: K. 415; SONATA: K. 280; VARIAZIONE: K. 265	Pf: C. Haskil; orch. d'archi di Lucerna: R. Baumgartner	DGG	30/33 LPN 18670 ** SLPM 138670
CONCERTI: K. 450, 503	Pf: A. Foldes; orch. Filarm. di Berlino: L. Ludwig	DGG	30/33 LPM 18796
CONCERTI: K. 451, 488	Pf e orch. di Salisburgo: G. Anda	DGG	30/33 LPM 18870
CONCERTI: K. 453, 537	Pf: H. Richter-Haaser; orch. Filarm. di Londra: I. Kertesz	Columbia	30/33 QCX 10472 ** SAXQ 7367
CONCERTI: K. 456, 451, 453, 459, 466, 467	Pf: I. Haebler, K. Melles; orch. Pro Musica di Vienna: H. Hollreiser	Vox	3-30/33 VBX 111
CONCERTI: K. 459, 595	Pf: A. Schnabel; orch. Sinf. di Londra: M. Sargent	Electrola	30/33 E 80829
CONCERTI: K. 482, 488	Pf: P. Entremont; orch. di Philadelphia: E. Ormandy	CBS	30/33 BRG 72019
CONCERTO: K. 466	Pf: S. Richter; orch. Sinf. di Varsavia: S. Wislocki	DGG	30/33 LPM 18595
CONCERTO: K. 467	Pf: D. Lipatti; orch. di Lucerna: H. von Karajan	Columbia	25/33 QC 5046
CONCERTI: K. 488, 467	Pf: A. Rubinstein; orch. RCA-Victor: A. Wallenstein	RCA	30/33 LM 2634
CONCERTI: K. 491, 466	Pf: C. Haskil; orch. Lamoureux: I. Markevitch	Philips	30/33 AL 02071
CONCERTI: K. 503, 466	Pf: W. Giesecking; orch. Filarm. di Londra: H. Rosbaud	Columbia	30/33 QCX 10181
CONCERTI: K. 537, 595	Pf: R. Casadesus; orch. Sinf. Columbia: G. Szell	CBS	30/33 72107
CONCERTO: K. 595, SONATA K. 331	Pf: W. Backhaus; orch. Filarm. di Vienna: K. Böhm	Decca	30/33 LXT 5123
CONCERTO: K. 365 PER DUE PIANI	Pf: C. Haskil, G. Anda; orch. Filarm. di Vienna: A. Galliera	Columbia	30/33 C 90519
CONCERTO: K. 242 PER TRE PIANI	Pf: R. G. J. Casadesus; orch. di Philadelphia: E. Ormandy	CBS	30/33 72150
19 SONATE E INTEGRALE DELLE OPERE PER PIANO	Pf: W. Giesecking	Columbia	11-30/33 FCX 311/321
4 SONATE PER QUATTRO MANI: K. 190, 357, 358, 381; ANDANTE e VARIAZ. K. 501	Pf: I. Haebler, L. Hoffmann	Vox	30/33 DL 432-1
INTEGRALE DELLE VARIAZIONI	Pf: G. Puchelt	Bärenreiter	3-30/33 BM 30 L 15113

** dischi stereofonici

ליטיה

XXX